1893 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ І СЛУЖБИ СВОЄМУ НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXX. Ч. 245. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, 28-го ГРУДНЯ (DECEMBER) 1963 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 245. VOL. LXX.

УРЯД ВИДАВ ДВА ДОЗВОЛИ НА ПРОДАЖ ПШЕНИЦІ СОВЄТАМ

ЦІ ДВА КОНТРАКТИ МАЮТЬ ВИНОСИТИ КОЛО $40 МІЛЬЙОНІВ ГОТІВКОЮ

Вашингтон. — Підсекретар торгівлі Френклін Д. Рузвелт молодший повідомив 26-го грудня, що видано два дозволи на продаж пшениці Совєтам, які то контракти мали б винести коло $40 640 000, за проданих 700 000 тонн пшениці. Рузвелт сказав на пресовій конференції, що покищо не підписано ще ні одного контракту, але є всі вигляди на те, що в найближчому часі ці контракти будуть підписані. Цей продаж буде за готівку і не вимагатиме урядової гарантії, за яку йшла така завзята боротьба в Палаті Репрезентантів. Принятий в Палаті закон дозволяє Президентові ґарантувати заплату за продану пшеницю СССР чи іншим комуністичним державам. Обидва дозволи видані на продаж 350 000 тонн пшениці за $20 320 000. Рузвелт сказав, що, правдоподібно, представники СССР погодились на те, щоб принаймні половина проданої пшениці вивезена була до СССР американськими кораблями. Проти цієї вимоги представники СССР виступали, бо транспорт неамериканськими кораблями був би на $10 від однієї тонни дешевший. Коли 6-го листопада покійний президент Кеннеді дав дозвіл на продаж пшениці СССР, то представники Совєтів заявляли, що вони могли б купити 4 500 000 тонн вартости — $250 000 000. Але представники Москви відкинули домагання Вашинґтону, щоб всю пшеницю перевозили американські кораблі. Пізніше вони погодилися на компроміс, і половину цього експорту мали доконати американські кораблі, а решту дешевші закордонні. На початку грудня головні совєтські представники виїхали були із ЗДА, але повідомлення про те, що два контракти вже є майже готові, свідчить, що переговори продовжувалися з американськими експортовими фірмами. Департамент Торгівлі відмовився виявити прізвища і американських і совєтських представників. СССР зацікавився американською пшеницею ще у вересні цього року після того, як Москва заключила договір про купно пшениці в Канаді за $500 000 000. Представники Канади заявили тоді Совєтам, що Канада не може продати стільки пшениці, скільки Москва хоче купити. В жовтні совєтські представники звернулися до американського уряду, який рекомендував вести переговори із московськими делеґатами представникам приватних американських фірм.

Труднощі лету на Марс

Ню Йорк. — Спеціялісти Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації твердять, що не можна звичайним способом залетіти на Марс, бо над поверхнею тієї плянети є таке рідке повітря, як на висоті 100,000 стіп над землею, і тому астронавти не зможуть туди залетіти літаком із крилами, але спуститися туди на парашуті. Астронавти мусіли б сповільнити міжплянетарну швидкість та спадати на Марсову поверхню за допомогою гальмових ракет. Такий спосіб лету вимагав би збільшення пального в ракетах. Над Марсом тиснення повітря виносить 10 мілібарів, що рівняється тисненню над землею на висоті 100,000 стіп. На землі тиснення повітря на рівні моря виносить 1,000 мілібарів, або одну бару.

Університет Джана Гопкінса видає 10 томів документів Айзенгавера

Вашингтон. — Всі особисті листи і папери колишнього президента Д. Д. Айзенгавера має видати Видавництво Університету Джана Гопкінса в Балтиморі, Мериленд. Перший том має вийти в 1968-му році. Коли всі 10 томів будуть надруковані, тоді весь матеріял передадуть до Бібліотеки ім. Айзенгавера в Абілені, Кензас. Тепер ці папери й документи зберігаються в Ґеттисбурґу, Па., в Абілені, та в різних урядових установах. Видання цих 10-ох томів має коштувати коло одного мільйона долярів. Видавцем є назначений професор історії цього університету — д-р Алфред Д. Чендлер. Він сказав, що це буде найвчасніше видання паперів президента, бо документи президента Теодора Рузвелта чекали 40 років на публікацію. Брат колишнього президента д-р Мільтон С. Айзенгавер є президентом університету Джана Гопкінса.

Товариство ім. Бирча витратило 2 мільйони на боротьбу проти комунізму

Бостон, Массачусетс. — Товариство ім. Джана Бирча стверджує в новому числі свого грудневого бюлетеню, що воно в цьому році видало два мільйони долярів на „врятування цієї країни від комунізму. Засновник цього правого консервативного товариства Роберт Г. В. Велч в окремій статті заявляє, що президента Кеннеді вбив комуніст з партійного наказу, а пізніше комуністи послуговувалися своєю випробованою тактикою, кажучи, що Президента вбив прихильник правих кол, бо ті кола критикували уряд президента Кеннеді за м'які відношення до комунізму. Товариство ім Бирча існує 5 років. В 1959 році зібрало на свої потреби $ 200,000, а цього року воно видало на поборювання комунізму два мільйони долярів. Велч твердить, що комуністичні впливи в вищих урядових колах є такі скриті що навіть Роберт А. Тефт не може їх знайти. Треба, щоб весь американський нарід пробудився. Треба знати, що Велч свого часу називав прихильником комунізму президинта Айзенгавера і покійного президента Кеннеді.

В АМЕРИЦІ

● Більшість демократичних повітових організацій в стейті Ню Йорк висловилася за те, щоб демократичним кандидатом на віце - президента в 1964-му році був брат вбитого Президента — головний прокуратор ЗДА — Роберт Ф. Кеннеді. На другому місці стоїть посадник міста Ню Йорку Роберт Ф. Ваґнер.

● Президент Канадійського Товариства Фабрикантів Г. Рой Кребтрі передбачає, що крайова продукція в Канаді в 1964-му році дійде до рекордової суми дол. 45 більйонів. Крайова продукція — це вартість виконаної праці та випродукованих товарів в даному році. Головна ціль канадійської економіки, — це змешити завеликий торговельний дефіцит в торгівлі із ЗДА.

● Сенатор демократ із Ореґону Вейн Морс закликає всіх членів Конґресу, щоб ухвалили закон про те, щоб члени Конґресу щороку повідомляли публічно про свої прибутки. Сен. Морс каже, що є „конфлікт інтересів" у членів виконної частини уряду і членів Найвищого Суду ЗДА, тільки законодатна частина уряду не звертає на це уваги. Морс повідомив Сенат, що його прибутки в цьому році виносили дол. 69,247.90.

КОНҐРЕСМЕН ТАДЕУШ ДУЛЄСКІ ПРОПОНУЄ СТВОРИТИ ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ВІДДІЛ В КОНҐРЕСОВІЙ БІБЛІОТЕЦІ

Вашингтон. — Конґресмен Тадеуш И. Дулскі, демократ з Ню Йорку, вніс в Палаті Репрезентантів ще 5-го грудня ц.р. окрему спільну резолюцію, яка передбачає рекомендацію Конґресу ЗДА на створення в Конґресовій Бібліотеці окремого Шевченківського відділу. Резолюцію, що має число H. J. Res. 846, негайно передано під розгляд конґресовій адміністраційній комісії. Резолюція рекомендує, щоб у такому окремому Шевченківському відділі в Конґресовій Бібліотеці зібрати, при співпраці Наукового Т-ва ім. Шевченка, всі твори Тараса Шевченка в оригіналі, як і в перекладах на чужі мови та всі твори, що відносяться до Шевченкознавства. Точний текст резолюції в англійському оригіналі поданий в англомовному „Українському Тижневику", друкованому разом з цим числом „Свободи".

Департамент Оборони плянує новий тип стратегічного бомбардувальника

Вашингтон. — Департамент Оборони розглядає проєкт летунства збудувати новий тип стратегічного бомбовика. Вже вибрано один тип такого літака, який зможе літати довгі віддалі на великій висоті і під час останніх 500 миль віддалі зможе знизитися, не втрачаючи на швидкості, дуже низько та вкинути бомби на призначену ціль. Тепер не продукуються жадні бомбовики. Не є в оперативній діяльності літаки Б-47, які 12 років тому заступили були бомбовики Б-29. В 1956-му році впроваджено було літака Б-52, а в 1958-му тип бомбовиків Б-58, але вже зовсім припинено продукцію цих бомбовиків в 1962-му році, коли далекосяжною зброєю стали ракети які можуть летіти понад океани до інших частин світу. Ще брали до уваги бомбовики типу Б-70, що їх назвали згодом РС-70, але тепер проти цих літаків є не тільки Департамент Оборони, але і секретар летунства. Уряд був проти цих літаків, хоч Конґрес ухвалював фонди на їхню продукцію. Тепер уряд плянує новий тип бомбовика і вже проєктує фонди на його продукування в бюджеті на 1965-ий рік.

Окрема Президентська Комісія вивчає справу закордонної допомоги

Вашингтон. — Аж тепер виявляється, що президент Джансон таємно найменував окрему семичленну комісію, яка має вистудіювати проблему закордонної допомоги і до 15-го січня 1964-го року скласти звіт Президентові. Президент зробив це в тій цілі, щоб в найближчому році не було такої завзятої боротьби за закордонну допомогу, яка була цього року, і яка сповільнила працю в Конґресі, бо Палата Репрезентантів довший час вела дебати в цій справі. Найменовану Президентом комісію очолює державний підсекретар Джордж В. Болл, а її членами є деректор бюджету Керміт Ґордон, асистент секретаря скарбу — Джан С. Булліт, асистент секретаря оборони — Віллям П. Бонд, окремий дорадник Президента — Ралф Дунґен, директор Корпусу Миру — Сарджент Шрайвер і колишній президінт Міжнародного Банку — Юджін Блек. Президент хоче мати звіт цієї комісії до 15-го січня, бо на основі того звіту він виготовлятиме новий законопроєкт про закордонну допомогу в бюджеті на фінансовий 1965-ий рік. Ця комісія має вирішувати і справу Аґенції Міжнародного Розвитку, а саме, чи вона має залишатися автономною в Державному Департаменті, чи має злитися з Департаментом. Комісія має взяти до уваги рекомендації Сенатської Комісії Закордонних Справ.

Американські комуністи відпекуються вбивника Освальда

Ню Йорк. — Комуністична партія ЗДА відпекується вбивника Освальда та достосовується до зміненої політичної ситуації в цій країні після вбивства президента Кеннеді та після того, як Найвищий Суд ЗДА 17-го грудня вирішив, що незаконною є вимога уряду вимагати реєстрації членів Комуністичної партії як аґентів чужої держави. Визначний провідник цієї партії Ґус Голл почав друкувати довшу статтю в партійному органі „Дейлі Воркер", яка має бути нарисом тактичної програми американських комуністів. В першій частині цієї статті Голл пише, що демократичні інституції зовсім не є перешкодою на шляху до комунізму, противно, нарід може використати ті інституції в перехідній добі від капіталізму до комунізму. Голл виступає проти скрайньої правиці, як він пише „фанатичної правиці". Він твердить, що вбивник президента Кеннеді Лі Гарві Освалд „ніколи не був комуністом або марксистом". Ще не є відомо, як будуть поводитися комуністи під час виборів в 1964-му році, чи скажуть своїм прихильникам вписувати прізвище свого кандидата, чи голосувати за Джансона.

Нові сателіти Тайрос негайно висилають вісті про погоду по всьому світі

Принстон, Н. Дж. — Випущений 21 грудня о год. 4:30 перед полуднем новий сателіт погоди „Тайрос" міг негайно передавати до наземних стацій відомости про можливу погоду в найближчому часі. Наземна стація в Принстоні, яка коштує тільки $32 000, могла негайно зловити відомості з Тайроса та встановлювати погоду на найближчий час. Один з інженерів тієї стації сказав таке: „Тепер вже урядовець в якомусь місті в Центральній Африці пізнаватиме, чи треба скроплювати вулиці в місті, або коли зривати овочі чи переводити військові вправи". Цей сателіт „Тайрос" випустили з Кейпу Кеннеді (донедавна Кейп Канаверал на Флориді). Тайрос важить 265 фунтів, його збудувала Радіова Корпорація Америки, він облітає Землю впродовж 99 мінут, найбільша його віддаль від Землі — 468 миль, найменша — 436 миль. Його випустили за допомогою ракети Тор - Дельти.

Українська хроніка

У Літературно - мистецькому Клюбі в Ню Йорку відбудеться в п'ятницю 27 грудня ц. р. Вечір Спілки Українських Журналістів в Америці (СУЖА), при чому з короткими нарисами виступлять пані Л. Дражевська, Остап Тарнавський, Роман Кришстальський і Михайло Островерха. Цей Вечір проходитиме під гаслом „Без політики". Після доповідей — товариська зустріч при чаю. Гостям раді.

● **Ред. Володимир Душник** виступить в неділю 29 грудня ц. р. з доповіддю на тему „Українська Католицька Церква на Вселенському Соборі 1963 року", після якої будуть подані враження доповідача із його перебування в Римі, Бонні, Мадриді і Лісбоні. Доповідь влаштовує Комітет Об'єднаних Американсько - Українських Організацій м. Ню Йорку і вона відбудеться в залі Українського Інституту Америки при 2 Іст 79 вулиця у Ню Йорку о год. 3-ій по пол.

На Кипрі настав тимчасовий спокій внаслідку заходів ЗДА й Британії

Президент Кипру архиєпископ Макаріос прочитує до радіо свій заклик до грецького і турецького населення Кипру в справі припинення заворушень і збройних сутичок на цьому острові. З правого боку віце-президент Фазіль Кучук.

Нікозія. — Внаслідку енергійних заходів З'єдинених Держав і Британії, які довели до сворення спільної грецько-турецько - британської збройної сили на Кипрі, настав там спокій. Від минулої суботи до середи включно тривали на тому середземноморському острові криваві сутички між тамошніми греками і турками, які — за твердженнями з турецького боку — довели до вбивства 300 турків та багатьох греків. Британія має — за договором з 1961 року, в якому створено самостійну кипрську державу — на Кипрі дві військові бази, на яких є к. 7.000 вояків. З них коло 1.200 до 1.500 призначено до спільної різнонаціональної збройної сили, яка має контролювати перемир'я між озброєними групами кипрських турків і кипрських греків. З Британії вислано на Кипр літаками додатково один курінь, а також з Лібії перекинено туди 135 британських вояків. Британія, Греція і Туреччина зобов'язані за тим Лондонським договором ґарантувати Кипрові самостійність і дбати за зберігання всіх постанов договору. Тому тепер створено спільну збройну силу тих трьох держав з британським командантом у проводі. Американський амбасадор Фразер Вілкінс поїхав в минулий четвер 9-ма автомобілями з американськими прапорами до турецької дільниці Нікозії, щоб визволити відтіль 3-ох американців і 16 громадян Ізраїлю, що їх в турецькій дільниці захопила громадянська війна на терені тієї столиці Кипру. Однаково кипрські греки, як турки вітали приязно ту американську моторкаду. Над Нікозією знову демонстраційно перелетіли турецькі військові літаки. Грецько - турецькі бої на Кипрі розпалились внаслідку спроби змінити кипрську конституцію у некористь турецької меншини.

Камбоджа приймає посередництво Філіппін у спорі з ЗДА

Пномпеґ. — Диктаторський президент-прем'єр Камбоджі князь Нородом Шіганук заявив, що він приймає пропозицію, щоб філіппінський президент Мацапаґаль був посередником у спорі між Камбоджею і З'єдиненими Державами. Шіганук поставив „лише" дві передумови для переговорів у цій справі: щоб американський представник в Об'єднаних Націях Чарльз Йост висловив перед амбасадором Камбоджі Нонґ Кімні свій жаль за закиди, що їх зробив на адресу Камбоджі за радіопередачу, в якій Йост добачив був — ніби неслушно — образу пам'яти покійного президента Кеннеді, та щоби американський амбасадор в Камбоджі Філіпп Спруз відкликав свою вимогу, щоб переревести слідство в справі тієї радіопередачі. Нородом Шіганук не згадав цим разом нічого про свої попередні закиди, ніби ЗДА підтримують політичних еміґрантів з Камбоджі, які з терену Сіяму і Південного В'єтнаму ведуть боротьбу проти його, Шіганука, режиму. Зате Нородом Шіганук погрожував, що Камбоджа виречеться своєї невтральности і причалить до „соціялістичного" табору, якщо Захід не захоче респектувати її невтральности ані не захоче ту невтральність ґарантувати. Відкликання членів амбасад Камбоджі з ЗДА, Британії, Японії, Австралії і Філіппін Шуганук пояснив бюджетовими трудноцами та запевнив, що Камбоджа не зірвала дипломатичних взаємин з тими країнами.

Совєтська пропаганда зміняє свій підхід у змальовуванні Америки

Москва. — У „Правді" з 25 ц. м. появилась велика стаття заступника головного редактора того керівного большевицького щоденника, Ніколая Іноземцева, про його спостереження і враження з останньої подорожі по ЗДА у групі 30-ох совєтських інтелектуалів. Та стаття вперше значно відбігає від привичних комуністичних трафаретів про Америку й американські відносини та американське життя, втримані виключно в очорнюючій тенденції, з брехнями, викривлюванням і фальшами. Отож Іноземцев виступив проти одностороннього і невірного насвітлювання американських відносин. Він ствердив, що американські робітники є проти ліквідування збройного промислу з уваги на свою працю в ньому, — що великі промисловці йдуть на порозуміння з робітниками та що багато білих, зокрема також молоді, єднаються з мужинами в боротьбі за громадянські права. Іноземцев признав також, що в Америці „не всі керівні кола" хочуть війни та що американський загал приймає вже, як аксіому, що Совєтський Союз не хоче війни проти Америки. Західні обсерватори в Москві не знають, чи ця стаття Іноземцева має служити, за тимчасовий тактичний засіб в політичній грі Москви, чи це дійсно поважний зворот в пресово-пропаґандивній службі СССР.

● Диктаторський президент Гани Кваме Нкрумах „уневажнив" судовий присуд, в якому звільнено від вини трьох його політичних противників, між ними двох колишніх міністрів, в участі у змові проти нього. Водночас він позбавив становища головного суддю, а звільнених підсудних затримав у в'язниці. За ганським „законом" Кваме Нкрумах має „законне право" в'язнити людей без суду впродовж 5-х років, а потім цей термін продовжити ще на 5 років.

ЗАХІД ОБМІРКОВУЄ МОЖЛИВОСТІ УГОДИ „ГУРТОМ" З МОСКВОЮ

Лондон. — Чотири західні міністри закордонних справ обмірковували під час недавньої зустрічі в Парижі з нагоди конференції Ради НАТО — плян т. зв. „гуртового" порозуміння з Совєтським Союзом в европейських справах — твердить лондонський кореспондент „НЙ Таймсу" Сідней Грузон. Цей плян ніби був сформульований в початкових місяцях 1962 року за урядування президента Кеннеді, але його закинено внаслідку спротиву збоку західньо - німецького канцлера Конрада Аденауера, що його підтримав також французький уряд. Тепер буцім-то новий німецький канцлер Людвіґ Ергард і його міністер закордонних справ Ґергард Шредер є прихильниками „гнучкої" політики у відношенні до Совєтів і тому вони буцім-то схильніші погодитись на той американський плян. За цим пляном західньо - східній договір мав би охопити „гуртом" такі справи: 1) ЗДА й СССР зобов'язались би вживати всіх заходів, щоб не поширилась атомова зброя, 2) держави НАТО і Варшавського пакту обмінялись би деклараціями щодо неаґресії, 3) створено б низку комісій на паритетній базі для „технічних контактів" між Західньою і Східньою Німеччинами, 4) міжнародна комісія контролювала б вільний доступ до Західнього Берліну і 5) заступники міністрів закордонних справ стрічались би періодично для розгляду Берлінської ситуації. Найбільший закид збоку Західньої Німеччини був той, що таке порозуміння насправді визнавало б Східню Німеччину за міжнародного контрагента та нічого не зробило б у користь з'єднання Німеччини. Американський арґумент той, що таке порозуміння ні в чому не пошкодило б Заходові ані теперішній ситуації в Европі, не зліквідувало б західніх залог у Західньому Верліні, запевнило б вільний доступ до Західнього Берліну з заходу та створило б кращі психологічні умовини для дальших контактів і переговорів. Однак найбільшою перешкодою для реалізації такого пляну є — самі Совєти. Хрущов в розмові з соціялістичним посадником Марсейлю Ґастоном Деферром заявив недавно, що він тільки тоді погодився б на з'єднання Німеччини, якщо вона ціла мала б бути комуністична. Таким чином ясно, що Совєти не змінили у відношенні до центральної проблеми Німеччини й Берліну свого попереднього становища, то й ніяке сутнє порозуміння з ними не можливе. На це вказують французи, які взагалі вважають, що кожна ініціятива для східньо - західнього порозуміння повинна виходити від Совєтів.

Китайські комуністи пересувають війська з Тибету над кордон СССР

Ню Делі. — Індійська преса твердить, що комуно-китайські війська, стаціоновані в Тибеті від 1959 року, коли-то вони перевели окупацію Тибету, частинно перекидаються до провінції Сінкіянґ, над кордон СССР. Індійська розвідка твердить, що хоч у Тибеті не припиняються наскоки тибетських партизанів на китайські станиці, проте назагал китайський тамошній режим облегшав, як також зменшилась сторожність китайських військ на кордоні Індії. Тому й число утікачів з Тибету до Індії та з комуністичного Китаю до СССР збільшилося. Мабуть саме тому комуністичний режим в Китаї рішив збільшити сторожу над кордоном СССР. Індійські коментатори приходять на підставі цих фактів до висновку, що Пейпінґ не переводитиме в недалекому майбутньому другої широкої аґресії проти Індії за зразком офенсиви з 1962 року та що й між СССР і Китаєм не прийде до злагіднення відносин, дармащо Хрущов вислав Мао Тсе-тунгові з нагоди його 70-ліття депешу з бажанням „здоров'я і багатьох років життя". Совєтська пропаганда розтрубіла ті бажання, але нема познак, що Пейпінґ прийме той жест поважно з політичними наслідками.

Передбачують загострення відносин між Ізраїлем та арабським світом

Каїро. — Уряд Об'єднаної Арабської Республіки дістає з різних арабських країн згоду на пропозицію Абдель Ґамаля Нассера, щоб відбути конференцію „на вершинах" 13-ох членських країн Арабської Ліґи у зв'язку з реалізуванням ізраїльського пляну щодо звернення корита ріки Йордану, щоб заводнити пустиню Неґев. Сирія, Ірак, Ємен, Йорданія, Ливан, Альжир і Кувайт уже дали свою згоду. Араби вважають ріку Йордан за арабську ріку і від років противляться плянові змінити її річище. Однак недавно появилась у поважному тижневику в Каїро стаття, де сказано, що не слід воювати проти Ізраїлю з приводу Йордану, якщо нема ще певности, що не повториться арабська програ з 1948 року. В арабському світі загально зрозуміли ту статтю так, що названий вгорі президент Об'єднаної Арабської Республіки рішив не воювати проти Ізраїлю. Ця реакція буцім-то розгнівала Нассера, який запропонував з'їзд арабських лідерів для обміркування взагалі спільного становища у відношенні до Ізраїлю. Нассер завжди погрожував, що Ізраїль мусить бути, як держава, знищений.

У СВІТІ

● **З Уґанди**, що її державну приналежність проголошено тільки два тижні тому, видалено 14 білих під закидом непристойного поведення і ображування новоствореної держави. Видалені були приявними на одному великому приватному прийнятті в навечер'я проголошення незалежности Уґанди, де мали співати сатиричних на адресу уґандських „достойників" пісень та робити „поминки" після тамошнього британського правління.

● **Президент Об'єднаної Арабської Республіки** Ґамаль Абдель Нассер запропонував переведення конференції голів і прем'єрів всіх 13-х арабських держав, членів Арабської Ліґи, виключно для справи дальшого відношення до Ізраїлю у зв'язку з приготуваннями Ізраїлю до такої коректури корита ріки Йордану, щоб можна було наводнити пустиню Неґев.

● **З Камбоджі** втік до сусіднього Південного В'єтнаму директор „знаціоналізованого" Пномпенґ-банку, один з найбагатших людей того краю. У зв'язку з тією втечею диктаторський голова Камбоджі князь Нородом Шуганук негайно димісіонував трьох своїх міністрів.

● **Південно - в'єтнамський** військовий уряд проголосив конфіскату цілого мастку всіх членів родини вбитого у перевороті 2 листопада ц. р. президента Нґо Дінґ Дієма, а між ними й масток вдови по головному дорадникові президента, його братові Нґо Дінґ Ню. Коли вони дійшли були до влади, то були тільки середньо - заможніми людьми, а впродовж кількох років стали мільйонерами.

● **На Мадярщині**, недалеко міста Сольнок, зударились в минулий вівторок два потяги, внаслідку чого згинули 32 особи і 36 інших було ранених. Причиною була густа мряка, в якій машиніст одного потягу переочив сигнали.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Неспокійний мир

У своєму різдвяному посланні Папа закликав до миру, про мир згадували обов'язково у своїх різдвяних зверненнях всі християнські володарі світу й напевно буде про нього мова в усіх новорічних зверненнях та побажаннях. Говорити про конечність миру стало вже наче традиційною річчю. Проте, це не стереотипна фраза, бо дійсно всі держави й народи світу бажають собі миру і бояться війни. Говориться стільки про потребу миру тому, що хоч ніби нема загрози великої війни, проте нема й певности, що нинішній мирний стан триватиме довго. Це типовий історичний період „ні війни, ні миру", неспокійний період, в якому — як ствердив Папа — ґарантом миру став страх перед смертоносною зброєю.

У всесвітній історії вже не раз бували періоди, виповнені заходами в користь загального миру і — „льокальними війнами". Такі льокальні, чи пак „малі" війни спалахують після останньої світової війни у щораз інших пунктах ґльобу. Комуністичні партизани ведуть війну в Південному В'єтнамі. Неспокійне перемир'я існує між Марокко й Альжиром. Індонезія перекидає своїх вояків до Північного Борнео для партизанської війни проти Маляйзії. Хоч у Ляосі формально при владі коаліційний уряд на базі невтралізму, з комуністом як віце - прем'єром і деякими комуністичними міністрами, проте комуністи мають там свою „приватну" армію, яка раз-у-раз шарпає державну „невтральну" армію. Індія збро́їться у приспішеному темпі на випадок нової комунокитайської аґресії. На кордонах нової африканської держави Кенії відбуваються збройні сутички із сомалійцями. Між Ізраїлем і його арабськими сусідами триває „воєнний стан" із перемир'ям, що його з трудом контролює Мішана Комісія Об'єднаних Націй. Хрущов на якийсь час перестав погрожувати сепаратним „мировим договором" із Східньою Німеччиною, переконавшись, що Захід в разі потреби воюватиме за Берлін. Убивство в перший день Різдва молодого втікача із Східнього Берліну характеризує тамошній „спокій". Подібний „спокій" із спорадичною стріляниною існує в країнах Карібського обширу, куди Куба експортує свою революцію. В останніх днях мариво громадянської війни повисло знову над Кипром.

Трудно в таких відносинах тішитися миром. Правда, політичні філософи кажуть, що кращий такий мир, як ніякий, — краще журитися, що війна може бути завтра, як стверджувати, що вона вже є сьогодні. Найгірше те, що дипломатія західніх держав із американською у проводі не підготовляє тривкого миру, не намагається зліквідувати найістотніші причини хронічної кризи, яка вагітна воєнними можливостями, тільки всі свої старання звертає на відсування потрібних розв'язок та ліквідування малих воєн. Правда, західні державні мужі свідомі того, що джерелом всього зла є комуністичні режими в Москві й Пейпінґу, але вони виправдують свою політику „співіснування" з тими режимами арґументом, що альтернативою такої політики є — війна. Отож живемо в такій дивоглядній ері, коли мир втримується завдяки „співжиттю" з тими, які є його найбільшими ворогами, є спричинниками всього неспокою у світі.

Папа, даючи своє благословення „урбі ет орбі" — місту і світові — бажав миру всім людям доброї волі, миру не тільки назверхнього, але й у серцях. Таке бажання диктує християнська віра. Може воно здійсниться колись, але покищо мир, що його маємо, дуже неспокійний.

УССР і наукові конґреси

На міжнародних наукових конґресах, що відбуваються в різних державах світу, представників української науки з нібито незалежної і суверенної Української ССР зустріти тяжко: вони зовсім відсутні, або лише окремі одиниці з-поміж них входять у склад всесоюзних наукових делеґацій, які мають своїм завданням репрезентувати також і українську науку. Не була репрезентована українська наука в УССР, як окремої держави ні на одному із великих міжнародних конґресів, що відбувалися останніми роками — істориків, математиків та ін. Не було українських науковців навіть на влаштованому в липні цього року в Зальцбурґу конґресі з нагоди 1100-річчя апостолів слов'янських народів св. св. Кирила і Методія.

Українських науковців допускає Москва на наукові конґреси тільки в деяких випадках, зокрема тоді, коли ті конґреси відбуваються не в „буржуазних державах", а на терені так званих сателітів. Таким винятком була недавня участь українських славістів з УССР у п'ятому міжнародному з'їзді славістів, що відбувся в днях 17 - 23 вересня цього року в столиці Болгарії Софії.

Українська делеґація з УССР на цьому з'їзді була досить численна. Згідно з офіційними даними, вона нараховувала 28 осіб — мовознавців, літературознавців, фолкльористів та істориків під проводом відомого українського поета й академіка Максима Рильського. Не зважаючи на таку, здавалося б, імпозантну кількість науковців з України, видатних імен — людей з широко відомими науковими працями — між ними не було, якщо не рахувати акад. Н. Гудзія, який поправді з Українською ССР пов'язаний тільки титулами, бо сам живе і працює як професор університету в Москві і друкує свої наукові праці російською мовою у виданнях Академії наук СССР. Але навіть і ті члени „української" делеґації, що були на тому з'їзді, читали свої доповіді російською мовою, або ж, якщо й робили це українською, то обов'язково мусіли згадувати про „великі культурні впливи" й „допомогу", що її подавала й подає Росія Україні. Характеристично при цьому, що майже всі науковці з Української ССР розмовляли між собою і з членами інших слов'янських делеґацій теж по-російськи. Своїми виступами вони давали привід до зневажливого ставлення супроти них науковців з інших, навіть сателітніх країн, яким тяжко було зрозуміти такого роду холуйство більшости українських „вчених".

Українську вільну науку репрезентувало на тому з'їзді всього лише три українські науковці із Західньої Німеччини. В багатьох випадках вони мали змогу виступити із словом правди у відповідь на совєтську „тарабарщину", як також поінформувати науковців з інших слов'янських країн про досягнення української славістичної науки у вільному світі. Шкода тільки, що українські наукові установи по цьому боці не спромоглися делеґувати ще кількох своїх представників на цей з'їзд і не подбали про те, щоб вислати свої наукові видання на виставку славістичних видань, яка відбувалася під час з'їзду славістів у Софії, і для роздачі їх між учасниками з'їзду.

Славістичний з'їзд у Софії ще раз переконливо показав, у яких важких умовах, під яким тиском перебуває українська наука в Україні і які великі завдання з цього погляду стоять перед українською наукою у вільному світі .

Богдан Галайчук

ЦЕ ТРАПИЛОСЬ У... „ДВАДЦЯТОМУ СТОРІЧЧІ"

(1)

Буенос Айрес. — „Нарід виграв битву", — заявив Хуан Лечін, очевидно, маючи на думці збунтованих болівійських рудокопів під його, Лечіновим, проводом. Та була це дешевенька буфонада, як виходить з його власного пояснення: „Ми довідалися, що урядові війська зблизилися на кілька кілометрів до Катаві та Сіґльо Вейнте (тобто „Двадцяте Сторіччя"), що могло привести до наслідків, трагічних для болівійських і чужоземних техніків та американських дипломатів. Щоб уникнути кровопролиття, Федерація Рудокопів приймає умови уряду". Це значить: випускає на волю закладників і погоджується з фактом, що три комуністичні аґітатори таки стануть перед судом. „Отже, повна капітуляція?" запитали журналісти, а Лечін красномовно потвердив це словами: „Тріюмф демократії приходиться оплачувати невдачами, сльозами і жертвами".

Але будемо ближчі правди, коли скажемо, що це був повний тріюмф репрезентативної демократії, уосібленої в президенті та Конґресі, над Болівійською Робітничою Конфедерацією, яка виростала на справжній Совєт Робочих Депутатів. Пас Естенсоро — це не безвільний Керенський, і тому Лечін мав менше щастя, як Ленін. Кінець-кінцем трапила коса на камінь, прийшло до розгри і до — поразки.

Скандальний епізод, який учора скінчився, виглядає як дешевенький „вестерн" для безкритичної публіки, з написаним на коліні, неймовірним лібреттом. Віце - президент республіки учиняє кримінальний проступок: секвестр з шантажем. І одночасно плямить ім'я своєї республіки ганебним міжнародним проступком: позбавляє свободи чужоземних дипломатів і наражає їхнє життя на небезпеку.

Слід додати, що цей „державний муж" не вперше заходить у конфлікт з карним кодексом. У Болівії плекають чимало маку, з якого виробляють опій. „Це сумне, — признався мені один знайомий болівієць, політичний еміґрант - фалянґіст, — але необхідне. Наша країна, як знаєте, бідна, мусить імпортувати харчі, а девіз з експорту цини не вистачає. Тож — приходиться компенсувати торговельний балянс контрабандою опію". — „Розумію, що можна потайки фабрикувати наркотики, але хіба ж так важко урядові контролювати збір маку і торгівлю ним?" — „Врешті - решт це можливе. Але здійснити таку контролю, це значило б засудити на безробіття і голодову смерть тисячі родин, які живуть з плекання маку та з виробництва опію..."

Голодова смерть болівійців, чи повільна агонія здеґенерованих опієм чужинців — це. ніде правди діти, нелегка моральна дилема (зокрема у країні, де індіяни споконвіку наркотизуються кокою), тому можна зрозуміти пасивність болівійського уряду. Але лише пасивність. Контрабанда наркотиків до Арґентини є грізним суспільним боляком. Важко пильнувати предовгі державні кордони, що проходять гірськими пустирями Андів та тропічними праліссами Чака, і тому арґентинська жандармерія переслідує контрабандистів головно у недалеких від болівійського кордону містах, зокрема в найбільшому з них, Сальті. І ось у 1960-му році жандармерія впала на слід контрабанди опію, в якій були безпосередньо замішані урядові фігури: з цього боку кордону син губернатора Сальти з деякими достойниками провінційного уряду, з того боку... віцепрезидент Болівії Хуан Лечін. По цьому боці реакція була енерґійна: федеральний Конґрес „інтервеніював" Сальту, тобто завісив усі органи провінційної, чи пак стейтової влади (навіть судову — бо деякі провінційні судді пробували рятувати губернаторового сина і ще декого), призначаючи замість неї „інтервентора", тобто наказного комісара.

По другому боці кордону нічого не сталося. Болівійська опозиція вчинила скандал, домагаючись передбачених у конституції санкцій проти Лечіна. Але урядова партія (Національний Революційний Рух), що має переважаючу більшість, признала віце-президентові вотум довір'я; в той час ще не було гострих розходжень між президентом і віцепрезидентом. Очевидно, парлямент це не суд, вотум довір'я це не оправдуючий присуд, а звичайний політичний акт. Доказовий матеріял, зібраний арґентинською жандармерією та федеральною поліцією, був поважний.

Після викриття афери тут широко коментовано здогадні мотиви, які могли схилити Лечіна до тої... економічної діяльности. Сальтенські провінційні достойники були звичайними кримінальними злочинцями, гнаними жадобою наживи, але довкола болівійського віце - президента кружляли політичні підозріння. Правдоподібно метою було фінансування політично - синдикального руху, зокрема — краще озброєння рудокопів. Та хто знає, чи не йшлося тому марксистові - троцькістові також про приспішення так званого процесу загнивання буржуазного суспільства сусідніх країн. Наскільки собі пригадую, між двома подібними гіпотезами вагалася інтерпретація пачкування наркотиків до ЗДА, зорганізованого кастристами.

Найбільш впливовою людиною в Болівії є Лечін, віце - президент республіки і, що важніше, голова конфедерації робітничих синдикатів. Конфедерація це грізна сила, яка може кожночасно загрозити уряд страйком, і то не лише страйком. Революція 1952-го року практично зліквідувала болівійську армію (яку щойно згодом відбудовано), трактуючи її як збройне рам'я реакції, зате створила робітничу міліцію. Кожний рудокоп має вдома кріс або й скоростріл — і та збройна сила стоїть під командою ґенералісимуса Лечіна. Слід додати, що в останніх роках не дістає вона зброї від держави, а купує тайком — і на ту ціль ішов, мабуть, прибуток з продажу опію.

Мануфактурний промисл Болівії є ще в пеленках, головним продуктом країни є цинова руда, і тому більшість робітництва творять рудокопи. Копальні положені здебільша дуже високо, біла людина і метиси не здатні до важкої фізичної праці у розрідженому повітрі, і тому болівійські рудокопи — Лечінова збройна сила — це переважно чистокровні індіяни. Після націоналізації, а вслід за тим безнадійної бюрократизації гірництва, поважно погіршилося економічне положення робітництва. Індіянський рудокоп їсть тепер ще менше як до революції — і зносить голод із резиґнацією, притаманною його расі. Голодує, але вважає себе за господаря країни: адже він, не хто інший, має в руках скоростріл. Той індіянин, який учора взагалі не існував як політичний чинник, як громадянин Болівії, і який не існує сьогодні в інших країнах Індоамерики.

І. Світ

АТОМОВІ ПІДВОДНІ ЧОВНИ

Тут, у Сіяттлі, особливо відчувається близькість водяних просторів, і коли ідеш в автобусі з півночі на південь міста, все бачиш море, затоки й пароплави, а далеко десь там білі вершки Олімпіку, за якими розгортається безмежний Тихий океан.

Недільним ранком вибралися ми на пристань ч. 91, місцеву базу американської морської фльоти, подивитися на атомовий підводний човен „Барб", що напередодні сюди заплив. Була похмура осіння погода, мжичив дрібний дощик, коли автобус привіз нас до мосту Маґнолія, звідки зійшли ми на пристань.

Учора в місцевому часописі було повідомлення, що широка публіка може оглянути новий атомовий підводний човен із знаменною назвою — „Барб": під час другої світової війни субмарина з цією самою назвою потопила понад 90 000 тонн ворожої фльоти.

Дві пристані бази далеко виступають у затоку Еліот. Це тут минулого року ми оглядали атомовий корабель „Саванна".

Біля берега пришвартоване „лежить" чорне тіло підводного човна „Барб" на яких 8 000 тонн посмности, типу „Трешер", що трагічно загинув 10-го квітня цього року на пробній плавбі в Атлантику із 129 членами залоги та спеціялістів. Причини тієї катастрофи все ще вповні не з'ясовані.

На поверхні води видно тільки малу частину підводного велетня. Високо підноситься його центральна вежа з двома широкими плавцями, а на кінці виглядає з води масивна керма. З чисел, позначених на її краю, видно, що занурений він на 18 стіп. На чардаку походжають вартові. Та ось з'явився з люку старшина і по кладці зійшов на пристань.

Охочих подивитися на корабель на березі було коло двадцяти осіб. На жаль, нас не допустили вступити на нього, отже довелося оглянути лише іззовні і лише уявити ту складну машинерію цього велетня, що має своїм призначенням виявляти і нищити ворожі підводні човни. Для цього він має спеціяльне устаткування.

Корабель „Барб" був збудований в Паскаґулі, Міссіссіпі, і вступив до фльоти 10-го серпня цього року. Він має залогу із 100 моряків і може плисти в зануреному стані понад 30 днів. „Барб" — 18-ий атомовий підводний човен в американській фльоті із запланованих понад 30 човнів.

Серед американських підводних човнів, що ґарантують безпеку вільному світові, окреме місце займають човни типу „Поляріс", кожний з яких має по 16 атомових ракет, що можуть ударити по цілі на віддалі 1 500 миль.

Про атомові кораблі писалося вже багато. Перший із них, „Навтилюс", а за ним „Сарґо" проплили минулої зими під кригою в околиці Північного бігуна. „Тритон" відбув найдальшу подорож — 36 014 миль — протягом 83 днів і 10 годин. Це все стало можливим завдяки атомовими реакторам, які дають енерґію для їх руху. В Америці збудовано або закінчується будову 425 реакторів, призначених для військових і промислових цілей.

Перший підводний човен появився в Англії 1620-го року. Збудований він був з дерева та шкіри, урухомлювався з допомогою весел і мав 12 членів залоги. Він міг перебувати під водою кілька годин, вживаючи якихось невідомих тепер хемікалій для оксидації повітря.

Але перший військовий підводний човен був збудований в Америці 1770-го року. Підводний човен модерного вигляду збудував також в Америці Р. Фултон у 1800-му році, назвавши його „Навтилюсом", від назви корабля описаного Жюль Верном у його фантастичній повісті. Від кінця минулого століття почався швидкий розвиток у будівництві підводних човнів різних типів. Перший атомовий підводний корабель збудовано в Америці. Це — згаданий вище „Навтилюс", який під час першої пробної плавби в 1955-му році проплив 1 350 миль за 84 години.

„Навтилюс" може розвивати під водою швидкість понад 20 миль на годину. Він може проплисти величезну віддаль, не потребуючи поповнювати запаси „пального".

Недавно журналісти Сіяттлу мали можливість відвідати базу постачання для атомових підводних кораблів, яка закінчується будовою недалеко від нашого міста, на захід, коло морської бази Бремертон.

7-го грудня спущено на воду в місцевому доку нову перлину американської морської фльоти — підводний човен „Шофелд" довжиною 414 стіп і посмности 3 400 тонн. Цей човен спеціяльного призначення озброєний антилітаковими ракетами і торпедами, що урухомлюються ракетами. Завдання „Шофелда" охороняти надводні кораблі та нищити підводні човни. Він коштує — $28 000 000.

„Шофелд" спущено на воду якраз у річницю японського нападу на Гаваї. Під час цієї урочистости виступав адмірал Петрович, який у своїй промові назвав новий підводний човен „панцером свободи".

У цей самий день у Вірджінії передано морській фльоті чотирнадцяту субмарину типу „Поляріс": „Джеймс Монро".

Берлін між радістю і неспокоєм

Західній Берлін. — Напередодні Свят досягнено тут те, що спочатку видавалось недосяжним: антикомуністи порозумілись з комуністами, щоб західнім берлінцям уможливити відвідини їхніх свояків, що живуть у східньому Берліні.

Деякі американські пресові агентства поспішили сповістити про те, що, мовляв, у Берліні піднеслася з цього приводу колосальна хвиля радости й оптимізму. До цього незвичайно перебільшеного образу треба додати кілька спокійніших і скептичних тонів.

Очевидно, що вістка про домовлення у справі перепусток викликала вдоволення серед тих осіб, які від 13-го серпня 1961-го року не бачилися із своїми рідними, що живуть по другому боці комуністичного муру. Але цього вдоволення не можна перебільшувати, бо насправді настрій тут такий, що радість йде у парі із занепокоєнням: що з того домовлення вийде у політичному сенсі, який оборот візьмуть справи ідеологічної та політичної боротьби двох політичних систем?

Такі мішані почування зрозумілі, бо ж треба пам'ятати, що сенат Західнього Берліну досі послідовно відмовлявся вступати у будь-які переговори з представниками режиму Ульбріхта. Тому на випадок, коли б комуністи погодилися на якінебудь полегші, плянувалося делеґувати для переговорів офіційну особу, яка займається справами внутрішньо - німецької торгівлі поміж — як це зазначено в усіх відповідних документах — територією обігу західньонімецької марки і територією обігу східньонімецької марки.

Але у Східньому Берліні категорично відмовились шукати порозуміння на цій базі. І тут західньоберлінський сенат уперше від початку конфлікту з комуністами пішов на компроміс і погодився вести переговори з представником уряду Ульбріхта.

Переговори, які відбувалися у Західньому і Східньому Берліні, були нелегкі й стояли часто перед провалом. Це було обумовлене не стільки суперечками щодо технічних деталів, як розбіжностями думок у юридичних і протоколярних справах.

Сенат Західнього Берліну стояв увесь час на сторожі свого правного статусу і мусів дивитися, щоб з домовлення про відвідини мешканців Західнього Берліну в Східньому Берліні не вийшло для Ульбріхта дуже потрібних йому результатів: окреслення Західнього Берліну як окремого підмету міжнародного права та визнання уряду східньонімецької сателітної держави Москви.

На думку Віллі Брандта, бурґомістра Західнього Берліну, комуністам не вдалося їхніх результатів осягнути. І справді, у спільному протоколі підкреслено, що в справі „політичних і юридичних поглядів" не осягнено ніякого порозуміння.

Комуністи підходять до цієї справи не так формалістично, як діялектично. Очевидно, — говорять вони, — ми не осягнули повністю того, що хотіли. Але головне полягає в тому, що з нами почали переговорювати. Найважливіше

(Закінчення на стор. 3-ій)

Євген Блакитний

ПЕТРО ХОЛОДНИЙ, МОЛ.

(Доповідь на відкритті його виставки в УВАН у США 2-го травня 1963-го року)

3.

Ці короткі, сухі слова біографії Холодного нам потрібні були для зрозуміння тієї духової атмосфери й доби, в яких зростав мистець. Як бачимо, початки творчої діяльности Петра Холодного припали на час, коли майже на всіх просторах української землі відбувалось відродження, йшов новітній ренесанс українського мистецтва. Цей процес не міг оминути Холодного, як і Холодний не міг оминути його. Хлопчиною він проходить через полум'яні роки героїчної української революції. Його життьовий шлях від підлітка - вояка української армії, через Подєбради, аж до професора Варшавської Академії Мистецтв, виховав у ньому творче філософське відчуття дійсности.

Романтична героїка української революції — її трагічний кінець — знайомство з духовістю Европи по першій світовій війні, нарешті духовий клімат, в якому зростав Петро Петрович і безперечний вплив батька навчили його, що вищі мистецькі правди не переймаються і не копіюються, а ростуть з надр народної і своєї душі. Що вони можуть походити лише з національних джерел, національної духовости, національної традиції. Він також зрозумів, що в нашу добу самим „нутром" нічого не створиш, що потрібно ще й знання світової культури. Тільки ці знання треба переломлювати через призму своєї національної духовости, свого власного „я". Лише цим можна зберегти від сьогоднішньої загальної нівеляції свою власну індивідуальність, свій інтелект, свою творчу душу й творити речі наскрізь самобутні та національні, що одночасно стояли б на рівні світової культури.

Ще з дитинства Холодний знав, що направити годинник може лише майстер. Натомість він тепер бачив, що навіть державні механізми в наші дні направляє кожний, кого це приваблює, а в мистецтво, як повноправний господар, входить аматор, ремісник, неук. За всім цим стоїть натовп спекулянтів з міжнародних мистецьких базарів, який, користуючись із свого газетного права, керує громадською думкою і мистецьким життям — творчістю мистців.

Петро Петрович збагнув, що увесь цей крикливий галас є ніщо інше як показник повного банкрутства законодавців сучасного мистецтва і свідчить лише про продажність преси. Він воліє стояти осторонь від усього цього — замкнутися в своїй роботі, або серед природи ловити рибу, замкнута „одинокість" і жуків, метеликів. Ця його близькість до природи ще більше розвиває в ньому почуття досконалости і прагнення до універсальної гармонії. Його мистецька інтуїція діє непосильно. Ще Фіхте казав, що „вселюдське твориться через національне".

Творчість Петра Холодного молодшого, як і творчість його батька, Юрія Нарбута, братів Кричевських, це безперервне змагання за світове признання українського мистецтва як мистецтва національного. На жаль, чимало наших сучасних українських модерністів, особливо молодших, не розуміють, що їх запозичений з чужих мистецьких базарів модернізм є наслідком їх провінціяльности. У Холодного її немає. Ми бачили, що під час свого перебування в Італії він усю увагу звернув лише на Чімаабує. Джото та Сандро Боттічеллі. І це не випадково. Своєю мистецькою інтуїцією він збагнув, що ці майстри Ренесансу найбільше відповідають українській духовості.

Михайло Бойчук у своїй творчості також виходив від Чімабуе та Джотто. Василь Кричевський, подорожуючи з М. Грушевським по Італії, також спиняв свою увагу лише на прерафаелітах. Очевидно ці майстри є органічні для українського світосприймання, в них закорінене почуття вічности, гармонії, лінійна чистота форми.

На початку своєї доповіді я говорив, що Холодний випередив свою мистецьку добу, що його творчість — це проєкція минулого в майбутнє. Наш земляк, киянин Казимір Малевич, творець супрематизму і один з основоположників сучасного абстрактного мистецтва (поруч з Кандінським і Мондріане) казав, що колись прийде час, коли безпредметне абстрактне мистецтво знову повернеться до предметности. Але нове предметне мистецтво буде озброєне новими технічними досягненнями, виробленими безпредметним мистецтвом, і буде воно сперте на національній культурі кожного народу. Здійснення цих слів Малевича ми бачимо в творчості Холодного. Воно є також і в творчості інших передових майстрів Заходу. Людство, як і мистецтво, в наші дні переживає початок нової фази свого розвитку. Стався злам, який ще не всі усвідомлюють. Це особливо позначилося в музиці та архітектурі, яким завжди властиве тяжіння до рівноваги, гармонії й вічности.

Торік у своїй доповіді про сучасну архітектуру я говорив про основоположника сучасного конструктивізму Ле-Корбузьє, який на початку нашого століття почав революцію в архітектурі, кинувши гасло „будинок — це машина для життя" і впровадивши принципи раціоналістичної філософії в архітектуру. Сьогодні він підняв бунт за одуховлення архітектури, за її поетичність та гармонійність, серед якої має народитись і виховатись одуховлена творча людина завтрішнього дня, відмінна від сьогоднішньої бюрократичної людини машинової доби. Коріння нової архітектури він шукає тепер в античності стародавньої Греції.

Один з найбільших сучасних модерних композиторів світу, Ігор Стравінський, у своїй книзі „Моє життя" говорить: „Я вживаю музики для збереження моралі, для забезпечення нового духу, як силу, що дає змогу існувати, створюючи гармонію і упорядковуючи відчуття світу".

Як бачимо з висловів Ле-Корбюзьє і Стравінського, нова естетика закріплює нове розуміння цілей і завдання мистецтва. Зокрема у музиці знову починає тріюмфувати величний світ бахівських ідей. Досить лише пригадати „Симфонію псалмів" Стравінського або „Літургічну симфонію" Онегера. Музика знову вертається до слова, до вокально-інструментальних жанрів (опера, ораторія), а в чистому інструменталізмі прагне до чітко визначених програмових колізій. Ці процеси здійснюються буквально на наших очах і свідчать про безперервні намагання сучасного мистецтва вийти з безплідного становища, в якому воно перебуває тепер, пустити коріння з глибини життя. Але це можливо лише при взаємодії національних культур, через які єдино поповнюється скарбниця загальнолюдських цінностей.

Стабілізація сучасного світу стає конечною, і змучене людство прагне її. Можливо, наша сучасність це вже не стан агонії, а перша хвилина після кризи — хвилини наступаючої загальнолюдської весни народів. В цьому аспекті творчість Петра Петровича Холодного випереджує свою добу. Він є, безперечно, людиною ренесансівського типу, як і вся його творчість. Жив би він у добу Ренесансу, то можливо, як Фра-Філіппо-Ліппі, був би мандрівним монахом, що зваблював з монастирів принадних монашок та увічнював їх у безсмертних образах Мадон. А може як Челіно-Челліні орудував би шпадою, пензлем і стилетом. Але ким би він не був і щоб не робив, він у всьому був би великим. Про це свідчить його багата й багатогранна поетично - романтична натура фавстівської людини з надзвичайно широким колом зацікавлень. Наша однорлощинна раціоналістична доба обмежила його футболом, рибним спортом і втечею в природу. Та якраз у природі закорінене відчуття первісної чистоти, краси й невмирущої гармонії вічности.

УСЯ ЦЬОГОРІЧНА КОЛЯДА НА ХАРИТАТИВНУ АКЦІЮ ЗУАДК!

Пожертви висилати: UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE 5020 OLD YORK ROAD — PHILADELPHIA 41, PA.

ПОВІДОМЛЕННЯ

ПРО ПЕРЕВЕДЕНУ ПРОВІРКУ ДІЛОВОДСТВА КОМІТЕТУ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ

(по день 30 червня 1963 р.)

Оцим подається до загального відома, що в днях 7 червня і 24 серпня 1963 р. в приміщенні Наукового Товариства ім. Тараса Шевченка в Ню Йорку, Контрольна Комісія в складі: голови п. Івана Винника, містоголови п. Романа Слободяна, секретаря п. Теофіля Кульчицького і членів: п. Михайла Лисогора і п. Євгена Лозинського, перевела провірку діловодства Комітету Пам'ятника Шевченкові за час від 1 січня 1962 до 30 червня 1963 р.

На основі переведеної провірки, предложених і перевірених книг і рахунків, стверджено, що книги Комітету ведені точно, усі приходові і розходові позиції належно удокументовані. Банкові відписи, квіти, картотека і кореспонденція належно зберігані.

За час існування Комітету вплинуло до каси:

I. ПРИХОДИ:

	Пожертви: $	Відсотки: $	Разом: $
В 1961 році	168,639.08	1,844.87	170,483.95
В 1962 році	77,026.58	8,115.86	85,142.44
В 1963 по 30. 6. 1963	19,644.30	4,259.59	23,903.89
Разом:	265,309.96	14,220.32	279,530.28

II. РОЗХОДИ:

1. Адміністративні видатки:			
а. Платні працівники		15,350.00	37.00%
б. Річеві видатки:			
Кошти подорожей до Вашингтону	2,348.15		
Поштові оплати	1,875.00		
Канцелярійні приладдя	852.91		
Інвентар	625.55		
Телефони, телеграми	215.63		
Кошти реєстрації	120.00		
Дрібні видатки	104.86	6,142.10	15.00%
Кошти конкурсу, винагорода проєктодавцям, кошти жюрі, виставки, премії		6,292.96	15.00%
Портрети Шевченка, брошура проєктів, друк жетонів, закликів		3,847.98	9.50%
Грамоти й поштові картки з портретом Т. Шевченка		1,050.00	2.50%
40.000 Конґресових брошур „Тарас Шевченко — Чемпіон за Волю"		1,820.00	4.50%
Оголошення жертводавців в українській пресі (три списки по 32.000 шт.)		2,709.31	6.50%
Аванс скульпторові на рах. виготовлення пам'ятника		4,010.00	10.00%
Разом:		41,222.35	100.00%

Видатки	41,222.35
Готівка в касі і банках	238,307.93
Разом:	279,530.28

Готівка в сумі 238,307.93 ульокована:

В 13-ти кредитових Кооперативах „Самопоміч на суму	$ 100,201.26
В 9-ти американських банках на суму	84,940.87
В 4-ох українських щад. поз. спілках	43,078.19
На чек. конті в Хемікел Бенк в Ню Йорку	10,087.61
Разом	$ 238,307.93

В загальному на зібрану суму 279,530.28 дол. видатковано: 41,222.35 дол. або 14.75%.

На Пам'ятник жертвували 23,147 жертводавців, 12.420 дітей і 1.385 організацій.

Збірку переводиться через 265 зорганізованих місцевих Комітетів.

У висліді переведеної провірки Контральна Комісія цією дорогою закликає українців Америки та всі українські Організації до посиленої збірки на Фонд будови Пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні.

Пам'ятаймо, що українська громада одержала дозвіл поставити пам'ятник на підставі схваленого Конґресом і підписаного Президентом ЗДА закону. Тому нашим обов'язком є подбати і докласти всіх зусиль, щоб цей Пам'ятник був справді монументальним та відповідав величі Української Нації й її духового Батька — Тараса Шевченка.

Тому, нехай не буде між нами ані одного українця, чи українки, старших чи молодших, що своїм датком не причинилися б до завершення цієї великої історичної акції.

За Контральну Комісію:

Іван Винник в. р. — голова
Теофіль Кульчицький в. р. — секретар

Shevchenko Memorial Committee of America, Inc.
302-304 W. 13th Street
New York 14, N.Y.

Віденська „Січ" і Видавництво

Українське Академічне Т-во „Січ" у Відні, на протязі свойого близько 100-літнього існування (1867 - 1963), зміняло три рази свій статут і назву. До 1873 р. воно звалось „Українське Студентське Тов-во „Січ", потім „Літературно-Наукове Т-во „Січ", а від 1911 р. Т-во Українських Студентів „Січ". „Січ" була відома всім як „Українське Академічне Т-во „Січ".

„Січ" була і академічним" і „літературно-науковим" товариством, і без сумніву мала близький зв'язок з українською культурою. „Січ" густочасто залишалася єдиним активним чинником української культури, як це було під час варварської окупації Галичини царсько-російськими військами в 1914 - 15 роках. Сьогодні не улягає найменшим сумнівам, що „Січ" збагатила українську культуру, літературу, мистецтво, і загальний розвій політично-національної думки в краю і поза межами Галичини. Не йде тут про вклад її визначних членів в розвій української культури, таких, як І. Пулюй, І. Франко, М. Чайківський, О. Бабій і інші, але також і про загальні заслуги „Січі" на полі видавництва.

На рахунок „Січі" треба приписати видання трьох її власних „Альманахів", або „Пропам'ятних книг". І так: в 1897 р. „Альманах" на 244 сторони, в 1908 р. на 538 сторін і в 1932 році на 192 сторони. При цьому треба пам'ятати, що число „січовиків" в роках, коли ці альманахи видавалося, не було високе, бо найбільше від 30 - 80 студентів. Коли число студентів зросло понад 300, як це було по першій світовій війні, то „Січ" спромоглася навіть на видавання власних журналів, як „Молоде Життя", „Наш Стяг" і „Єретик".

„Січ" не була „закохана" сама в собі, в своїй історії і в своїх потребах. Від самого початку, вона вповні дбала про потреби народу. Тому то вже в 1870 році в „Січі" заснувався гурток „товаришів просвіти", який ставив собі за ціль — видавати популярні книжечки для народу. Тут треба згадати, що „Січ" зараз стала основним членом другого культурно - освітнього Т-ва „Просвіта" у Львові, перший голова, якої Анатоль Вахнянин, був і першим головою „Січі". Своїм власним коштом „Січ" видала в 1870 р. Ю. Федьковича „Співанник для господарських діточок". В тому самому році приготовано українську частину до слов'янського альманаха", який заініціювали чехи. Цим „січовики" хотіли ввести українську справу „у світ", поміж другі народи. На жаль цей альманах не вийшов. Та дух „січовиків", здібних до пера, не упадав. Навпаки, в сімдесятих роках літературно - науковий і видавничий рух в „Січі" під впливом М. Драгоманова і О. Терлецького сильно оживився і зріс. Визначними членами „Січі" тоді були, І. Пулюй, Скобельський і Бабій. За їхніми стараннями в „Січі" були конкурси з нагородами за власні наукові і літературні праці. „Січ" звернула пильну увагу на розбудову власної бібліотеки. В 1875 р. „Січ" своїм коштом видала перший том історії І. Маркевича в 1,000 примірниках, і видрукувала чотири книжечки поезій Шевченка в популярному виданні для народу у 18,000 примірників. Це було перше масове видання Шевченкових поезій для Галичини. Приготовано до друку і другий том історії Маркевича і „Популярну антологію", написану таки самими січовиками. Та ці дві книжки не вийшли друком.

В 1874 р. у Львові заснувалося „Наукове Т-во ім. Шевченка". Січ стала зараз основним - членом того наукового т-ва, вплативши, як на тодішні відносини, досить високу членську вкладку. Цій же самій науковій институції „Січ" в 1906 р. подарувала свої найкращі і найцінніші книжки з своєї бібліотеки. В Галичині тоді відчувався брак своєї популярної книжки. „Просвіта" й інші товариства старалися зарадити цьому лихові. І „Січ" спішила на допомогу рідному краєві. В 1880 році під впливом Яр. Окуневського „січовики" перевели збірку на окремий і незалежний видавничий фонд „Січі" і окремий літературно - науковий гурток при „Січі" близько співпрацював із видавництвом „Дрібна Бібліотека", яка випустила ряд популярних видань в Галичині. „Січовики" носилися з думкою видати „Слов'янський Альманах", який на жаль, через статтю Драгоманова про політичні пісні українського народу, був сконфіскований австрійською владою.

В 20-ті роковини заснування „Січі", січовики задумали видати коротку історію свойого Т-ва і помістити в ній працю О. Терлецького про розвиток української літератури в Галичині. Та, число членів „Січі" тоді не було таке високе, щоб спромогтися на це діло.

„Січ" втримувала теплі взаємини з визначними людьми в Галичині і на Великій Україні. Ім'я Драгоманова і Подолинського, праці якого січовики добровільно перепачковували на Україну, доказ на це, До цього дійшли ще такі визначні постатті з України, як Олена Пчілка, Леся Українка, та в 1920-тих роках, М. Грушевський, які бували все постійними гостями в „Січі".

Січовики переводили між собою грошові збірки на різні культурні установи в Галичині; „Національний Музей" у Львові, пам'ятник Шашкевича, Ювілейний Фонд ім. І. Франка, а в 1922/23 р. переслали 100 долярів на фонд Українськоог Тайного Університету у Львові.

В 1927 році, заходом „Січі" вмуровано пропам'ятну таблицю в честь Куліша і д-ра І. Пулюя, у 8-му „бицирку" на Скодаґассе 9, де оба ті науковці працювали над першим перекладом Біблії на українську мову.

„Січовики" мали зрозуміння для культурних потреб інших народів і при всяких нагодах це виявляли. З нагоди відкриття хорватського університету в Загребі вислали свою делеґацію і привіти для хорватів, а з нагоди спору за італійський університет в Трієсті підтримали домагання італійців, чим навіть стягнули на себе гнів і неласку австрійського уряду і німецьких студентів. Велику моральну і матеріяльну допомогу виказали „січовики" львівським студентам, під час так званої „сецесії" в 1901 р., коли у Львові йшла боротьба за Український Університет.

В останнє „Січ" ще діяла на початку 1945 року. Під час другої світової війни і в останніх роках її „Січ" начислювала найбільше число членів у своїй історії. Майже всі ці члени, в 1945 р. перед навалою большевиків на Відень, втекли на Захід, і „Січ", хоч не розв'язана урядово, то перестала існувати у Відні, а то з причини обсади Відня большевиками.

Бувші січовики тепер в різних частинах вільного світу і на них спочиває обов'язок згадати про славу цього Академічного Т-ва.

Літом 1963 р. заходом Ініціятивного Комітету, зорганізовано Перший З'їзд бувших членів „Січі", на який з'їхалось понад 120 членів з Америки і Канади. Поміж резолюціями, ухваленими на цьому з'їзді, рішено також зібрати по $ 10 від кожного колишнього члена „Січі" на видання „Енциклопедії Українознавства", приготованої НТШ в Сарселі під редакцією проф. В. Кубійовича. Всі бувші члени „Січі" на з'їзді в 1963 р. виходили з заложення, що видання „Енциклопедії Українознавства" — це великий вклад в українську культуру, що більше, це покажчик української культури!

Із понад 230 зібраних адрес колишніх членів „Січі", досі зложив на цю шляхетну ціль лишень 61 член, що дало всього $ 630. Тим, які вже прислали свій скромний пайок, належиться щира подяка, а тих, які спізнились із якихсь причин, закликається поспішитися з жертвами.

Роковини заснування „Січі" припадають на 9-го січня, на третій день Різдва Христового. Приходить святочний настрій! При святочному настрої зростає і почуття жертвенности на всякі добродійні і культурні цілі. Звертаємось до Вас, колишніх членів „Січі", щоб Ви всі гідно відзначили річницю заснування „Січі і прислали свій щедрий дарунок на це культурне діло, — а саме на видання повної „Енциклопедії Українознавства".

„Веселих і Щасливих Свят"

Ваш, Яремко Михайло

Листопадове Свято у Вашинґтоні

Як у минулому, так і цього року Вашингтонська громада відсвяткувала Листопадові Дні.

Цьогорічна Листопадова Академія відбулася в нас 2-го листопада 1963, з оригінальною програмою.

Це була глибоко продумана історично-наукова мистецька композиція д-ра Ю. Старосольського. Вона не тільки показала глядачеві в перспективі століть похід нашого Народу до відзискання втраченої державности, але й дала йому новий зміст у новій формі та зуміла розпалити в нім той хоривський огонь, яким спалахнула була Галицька земля в незабутнім 1918 році. В цілій композиції чітко домінувала провідна ідея державної соборности. А поодинокі мистецькі точки, підібрані з такою тонкістю відчуття і так майстерно включені в монтаж, що вони творили не доповнення, лишень органічну частину композиції.

В ролі координатора був сам автор. З піснями, виступали чоловічий асамбль (панове: д-р Є. Гіль, диригент, П. Круль, мґр. В. Процінський і інж. мґр. Ю. Луцький) та квартет учениць місцевої школи Українського Музичного Інституту (Марта Кічоровська, Маруся і Софія Наконечні і Ляриса Дячок). В програму увійшли також рецитації п-ні Галини Козар і Миколи Ставничого, спомин Миколи Пачовського про його співучасть при піднесенні українського прапору на Львівському ратуші 1-го листопада 1918 року, апель бувших вояків та фортепіянові соля (п-на Марта Процінська і п-на Ляриса Дячок).

Згаданий чоловічий ансамбль, — гордість нашої громади, — має вже за собою традицію, зате виступ учениць У. М. І. на цьому святі — це нова атракція в нашій громаді. Це вже уродженці цієї країни. А за мистецький рівень заслуговують на повне признання і виконавці і їхня вчителька директор місцевої школи УМІ проф. О. Сушко-Наконечна.

На особливе відзначення заслуговують гарно опрацьовані рецитації творів поезій у виконанні п-ні Г. Козар та рецитації прози п. М. Ставничого. Дбайливо підібрані виїмки з творів Василя Стефаника в динамічнім виконанні п. Ставничого полонили публіку глибиною змісту.

Грімкий бадьорий гимн „Ще не вмерла Україна", під фортепіяновий акомпаніямент проф. Наконечної завершив це свято.

Шкода лишень, що це свято відбулося не в неділю, лишень в суботу й через те багато людей не мало змоги побачити цієї направду вдалої імпрези.

Т. Дячок

Українська Православна Церква в Бруклині відсвяткувала Храмове Свято

У Бруклині 20 жовтня 1963 р. при Сеттер Аве. ч. 768, Бруклин, Н. Й. відзначили храмове свято Покрови Пресвятої Богородиці. Службу Божу служили: настоятель о. Павло Багнівський, о. Федір Коваленко і о. протодиякон Микола Рибачук. От. Федір Коваленко промовляв до вірних про значення Свята Св. Покрови взагалі, а особливо в Україні.

Після Служби Божої відправлено молебень.

"Під час Служби, співав церковний хор, під керуванням Макара Роя. Між віруючими було чимало молоді та дітей. Після Служби Божої Сестрицтво улаштувало в окремому помешканні спільний обід, де Правління Церкви дякувало присутнім — священикам за те, що прибули до нас, та за промови, що вони сказали в церкві і на бенкеті.

Особливо дякували о. Костянтинові Калиновському, який півтора року тому, відслужив першу Службу Божу у Бруклині. Обід-бенкет пройшов гарно.

При церкві існує школа для дітей, вчителькою є п. Дада Андре. Теж існує сестрицтво в складі пань: Ольга Харитончук, — голова, Марія Коник, Марія Костенко, Євфросінія Шаповал, та Клавдія Багнівська. Вони гарно прибрали церкву за нашими національними звичаями, та влаштували спільний обід - бенкет. При ремонті церкви власними силами жертвенну роботу виконали Мих. Шаповал, Федір Харитончук, М. Коник, Григорій Багнівський, Л. Цимбал, о. Павло Багнівський, як настоятель церкви, керував ремонтом церкви і давав вказівки до монтажу іконостаса.

Л. Ц.

БЕРЛІН МІЖ РАДІСТЮ І НЕСПОКОЄМ

(Закінчення із стор. 2-ої)

те, що друга сторона визнала компетенції нашого делеґата, який є членом уряду. Крім цього, так само важливо, що сенат, давши згоду на відвідини Східнього Берліну тільки за перепустками, мусів тим самим визнати поділ міста та існування муру.

Не можна сказати, щоб це твердження комуністичної влади було зовсім безпідставне. Так чи інакше факту переговорів не вдасться прикрити серпанком забуття. Це — прецеденс, і то дуже важливий, прецеденс, який комуністам вдалося створити, використавши людські почування, родинні зв'язки й гуманітарні ідеї демократії.

І ось тепер у Західньому Берліні почалася метушня. Слово „пасіршайни", з якого німці під час другої війни не знали поза окупованими ними країнами, слово, добре відоме всім народам — невільникам божевільного Гітлера та його політики, звернулося через два десятки років, як бумеранґ, проти самих німців у колишній столиці пишного „Райху".

Але немає сенсу з цього приводу радіти, бож тут справа стосується не тільки людей, які у злочинах Гітлера нічого не винні, але обчислена вона на боротьбу за майбутнє. Покищо годі передбачити, які політичні наслідки матиме ця домовленість. Обидні сторони вкладають у неї такий зміст, який їм вигідний, при чому комуністи, як звичайно, не рахуються з чемністю або тактом.

Становище альянтів, назовні солідарне, у дійсності здиференційоване. Англійці вдоволені, бо думають, що тепер німці перестануть їм докоряти за надто велику стриманість супроти Ульбріхта та його диктатури. Думки американців поділені відповідно до того, хто з тутешніх американських дипломатів „твердий", а хто „м'який". Французам політична сторінка угоди зовсім не до смаку.

Б. О.

З НАШИХ БУДНІВ

ЗУСТРІЧ І ПРОЩАННЯ

Ще тільки чотири картки в моєму відривному календарі, чотири останні дні цього року, як останні листочки на деревині, шарпані холодним, північним вітром, — ще теліпаються, дриготять, але за першим, сильнішим подмухом обірвуться та й полетять у безвість...

Вибачте, що настроївся на таку сантиментальну нуту саме тепер, напередодні різних зустрічей та прощань, радше веселого, піднімаючого на дусі характеру... Ось у мене, в календарі, вже давно закреслена червоним олівцем дата 28-го грудня, а це означає, що сьогодні наша традиційна зустріч Об'єднання Українських Письменників „Слово" в Українському Інституті Америки в Ню Йорку.

Цій зустрічі я присвоїв назву „традиційної" тому, що це за традицією зустрічаються нюйоркські літератори з філядельфійськими. Правда, інколи доскочить ще дехто з сусідніх хуторів у Ню Джерзі, а коли, припадком, у Ню Йорку відбувається конвенція американських педагогів, тоді ще прилітає з Шикаґа колеґа Богдан Рубчак.

Підготова до зустрічі починається з того, що голова „Слова", Григорій Костюк, телефонує до секретаря О. Тарнавського (не мішати з Ю. Тарнавським!).

— Ну, що ж, Остапе, — говорить меланхолійно, — зійдемося ще раз, чи як?... Подивимось один на одного, порахуємо, скільки ще нас осталося в живих, поговоримо...

— Ба, поговоримо, — каже Тарнавський. — У нас, у Філядельфії, вже дехто до декого і з рік не балакає! Поображувались люди на смерть!

— Так тоді треба поставити в програму зустрічі окрему точку: перепросини!

Розуміється, крім перепросин, в програмі бувають теж інші, поточні справи для обговорення: той прийшов на зустріч з новою збіркою поезій, виданою власним коштом, а той з новою жінкою, той дістав на Колумбії звання маґістра, а того облаяла „Літературна Україна", в того прибула ще одна дитинка, а тому прибуло зморшок на обличчі, сивого волосся та й лисина прибрала достойніший ореол...

Звичайно, якщо йде мова про прибуток в сім'ї, то такі випадки трапляються здебільшого молодшій ґенерації, з Нюйоркської Групи Поетів, яку так гідно оголює Богдан Бойчук. Зморшки, лисина та інші атрибути неоклясицизму не стосуються жадною мірою літературного жіноцтва, яке, невроку, з кожним роком і з кожним нашим з'їздом перманентно, так сказати, красніє - молодніє.

Щоб бути щирим: на всіх зустрічах найбільше ініціятиви й ентузіязму проявляє вічно юна сеньйорка нашої прози, Галина Журба. Якщо у нашому письменстві взагалі існує таке диво, як „сердита ґенерація", тобто аванґард, то я поставив би на його чолі пані Галину! Аж любо послухати, як вони, перепелички, посідають собі з Докією Гуменною та як стануть розбирати по кісточках літературну братію! Ні, панове, зустріч „Слова" без Галини Журби була б зустріччю без слів, панелем глухонімих!

Ну трапляються у нас і різні несподіванки... Наприклад, в цьому році завітала до нас із Ріо-де-Жанейро екзотична пташка з докторатом, Віра Вовк. А в минулому році, перед самою зустріччю, друг Микола Понеділок надумав зламати собі ногу, але тим гумористам завжди стрибають жарти по голові Колеґа Вад. Лесич доброзичливо звернув мені увагу, що цим разом припадає черга на мене.... (тьху - тьху! — щезни, бідо, та пропади!)

Знаю, знаю, що під час зустрічі посиплються жалі-нарікання на критиків, редакторів, книгарів, видавців, читачів... Нічого вони нікому не поможуть та й нікому не зашкодять, а все ж таки, братця, трохи відляже нам на серці, коли так гуртоб і привселюдно наговоримось-наговоримось...

Ікер

Ділимося сумною вісткою
з Родиною, Кревними й Приятелями,
що дня 19-го грудня 1963 року відійшов у Вічність
на 62-му році життя, по довгій та тяжкій недузі,
заосмотрений Найсвятішими Тайнами,
наш Найдорожчий

МУЖ і БАТЬКО

бл. п.

МИКОЛА КРИЖАНІВСЬКИЙ

б. старшина Армії УНР, довголітній артист і директор Театру „Старий Київ", б. директор Театру ім. „Івана Франка" в Станиславові, б. працівник Союзу Українських Кооперативів у Товмачі, б. директор Театру ім. „Івана Котляревського" на еміґрації у Німеччині, активний член Комбатантських Організацій та член Управи Об'єднання Мистців Української Сцени (ОМУС).

Похорон відбувся дня 23-го грудня ц. р. на Православному Цвинтарі „Сансет Меморіял Семетері", Н. Олмстед, Огайо.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Горем прибиті:

ТАМАРА — дружина
МАРІЯ — донька
ЗІНАЇДА і АВЕРКІЙ ГОНЧАРЕНКО — тета й вуйко
ГАЛЯ і МИКОЛА СТЕПАНОВІ — сестра з чоловіком і сином ПЕТРУСЕМ
ВІРА й ВОЛОДИМИР СМАЛЬ-СТОЦЬКІ — кузинка з чоловіком і дітьми НЕСТОРОМ і ЗОРІЯННОЮ
ЮРІЙ і МАРІЯ ГОНЧАРЕНКО — кузин з дружиною

Замість квітів на свіжу могилу
бл. п. ГАЛИНИ з ВИТВИЦЬКИХ ВОЛЯНСЬКОЇ
20 дол. на Духовну Семінарію в Стемфорді
зложили
О. і Д. ГОШУЛЯКИ
А. і Н. ПАШКОВСЬКІ

ХРОНІКА УВАН У ЗДА

Управа Академії вислала телеграму Джекеліні Кеннеді і листа Президентові Джансонові, висловивши співчуття в зв'язку з трагічною смертю Президента Джана Ф. Кеннеді. Конференції і відкриття виставки, призначені на дні 22-24 листопада були відкладені.

Наукові конференції

2 листопада 1963 р. відбулась конференція на відзначення 30-ліття голоду на Україні в 1932-33 роках. Доповіді: О. Архімович — „Урожай збіжжя в 1932-33 роках на Україні і в СССР"; М. Галій — „Голод на Україні в 1932-33 роках у чужинецькій пресі".

9 листопада відбулось засідання Секції античної історії, на якому О. Домбровський зробив доповідь: „Антична тематика в творчості Лесі Українки".

17 листопада на засіданні Відділу фізико-хемічно-математичного та технічних наук М. Зайців зробив доповідь: „Хемічні процеси при продукції поживних товців в аспектах здоровельному і смаковому".

Виставка малярських праць Олекси Булавицького

У великій залі Будинку Академії виставлено 45 праць мистця Олекси Булавицького. Відкриття виставки відбулось 30 листопада. Доповідь про творчість Булавицького зробив Д. Горняткевич. О. Булавицький говорив про напрямні своєї творчости. Про мистецькі праці О. Булавицького також говорив А. Малюца.

Нова Наукова публікація Ю. В. Шевельова

У видавництві Мутон у Гаазі вийшла англійською мовою, в серії слов'янських студій, книжка Ю. В. Шевельова, дійсного члена Академії: „Синтакса сучасної української літературної мови", 319 сторінок.

Музей-Архів УВАН у ЗДА

В Листопаді 1963 р. надійшло нових матеріялів: книжок 973, періодичних видань 3034, ілюстративних матеріялів 1803, різних 93, разом 5906 одиниць.

Найважливіші поступлення: архівні матеріяли, що їх зібрав о. К. Даниленко-Данилевський (Союз Визволення України, Фрайштатської Республіки, рукописи, фотографії та різні друки) — 1332 одиниці; 367 одиниць з другої частини колекції Д. Ф. Соловія; від Є. Онацького — збірка відбиток і вирізок статтей про Україну різними мовами, переважно італійською; від удови д-ра Нездя — його бібліотека, 415 одиниць; від маестра В. Кивелюка — друга частина його бібліотеки, 3329 одиниць: книжки з різних галузей мистецтва, мистецькі та загальні періодичні видання, мистецькі репродукції.

Від редакцій надійшло 173 одиниці. Такі особи надіслали матеріяли: О. Архімович, Л. Винар, В. Голубничий, О. Горбач, Д. Гуменна, О. Добровольська, М. Дорошенко, С. Дорошенко, І. Калинович, І. Косач-Борисова, С. Кравець, С. Кулик, Ю. Лісовий, Ю. Луцький, І. Манило, Л. Марголіна, А. Моралевич, І. Носик, В. Охріменко, Р. Пачовський, Ю. Перхорович, М. Понеділок, В. Сімянців, П. Стасюк, Дж. Чиж., І. Чинченко, П. Шулежко. Також надіслали матеріяли такі установи: Братство Юрія Переможця (Трентон), Українська ІМКА-ІВКА (Мюнхен), ОУЖ (Філядельфія), Секретаріят УВАН, Союз б. Українських Вояків (Канада), Вид-ва „Сторож", „Сучасність" і „Червона Калина", Комітет пам'ятника Шевченкові. Продовжувалась каталогізація книжок і мистецьких колекцій.

Щедрий дар Софії Гаєвської

С. О. Гаєвська, яка в 1961 році дала Академії безвідсоткову позичку в сумі 1000 долярів, в листопаді 1963 року надіслала до Академії листа з проханням зарахувати цю суму як дарунок. В 1962 році С. Гаєвська пожертвувала на будинок Академії 250 долярів, отже загальна сума її пожертви на будинок — $ 1250 — є найбільшою з усіх дотеперішніх пожертв.

Грошові надходження в листопаді 1963 року

Від В. Юрквоського, Ню Йорку, одержано $ 100. з нагоди його дня народження. $ 60. одержано від К. К. Пожертви по $ 25.: Галина Деменко, Мт. Вернон, Н. Й.; Наталя Данильченко, Ваппінґер Фоллс, Н. Й.; д-р В. Богданів, Асторія, Н. Й.; Г. Денисенко, Вашинґтон; А. Михайлова, Меточин, Н. Й.; д-р Б. Цимбалистий, Джеймстовн, Н. Дж.; Г. Гордієнко, Філядельфія. Пожертви по $ 15.: О. Архімович, А. Енгель (Н.Й.); від М. Стратієнка з Філядельфії замість іменинних подарунків. Пожертви по $10: В. Андрієвський (Н. Й.), П. Біланюк (Дітройт), О. Бражник (Н. Й.), Д. Гуменна, Л. Дражевська, Б. Загайкевич (Кранфорд, Н. Дж.), Л. Зафійовська (Н. Й.), о. Я. Костецький (Н. Й.), С. Кулик (Н. Й.), В. Маркусь (Шикаґо), Т. Мацьків (Акрон, Огайо), В. Охріменко (Н. Й.), А. Пашковська (Н. Дж.), Дж. Чиж (А. Й.). Пожертви по $ 5.: Н. Гичар (Вотерберрі, Кон.), А. Дідковський (Філядельфія), О. Домбровський, Г. Китастий (Каліфорнія), А. Ключко (Н. Й.). За підписним листом ч. 065 через М. Стратієнка (Філядельфія): по $ 10.: М. Куденович, М. Стратієнко, С. Незд, Ю. Міщенко і З. Маркович; по $ 5.: М Дуцелович, Савин Адріянович, Т. Тищук, М. Дем'янчук, Т. Швець, Антоняк, Н. Н., Стикевич і шість осіб разом — $ 10.

Замість вінків на могили

В пам'ять Івана Багряного одержано від Товариства Прихильників УНРади в Балтиморі $ 50 що їх склали 19 осіб.

Пам'яті Меланії Витвицької — одержані від Таїси Венк (С. Люїс) 10 дол.

Пам'яті Петра Запорожця (Мічіґен) одержано $ 10. від І. Панчука на фонд видання „Леся Українка. Хронологія життя і творчости".

Надходження на видавничі фонди

К. К. на „Анали" — $ 5. В. В. Мяковський на фонд Лесі Українки — $ 10. А. Ключко на видання Збірника пам'яті М. Ветухова — $ 5. СУЖЕРО (Торонто) до фонду Т. Осьмачки $75.

Як ми вже повідомляли, в травні 1963 р. надійшло від Оперного Ансамблю під керівництвом І. Соневицького $ 100. з вистави опери „Ноктюрн" у Ню Гейвені. Ця вистава була поставлена при допомозі Ю. Цимбрівського. Загальна сума поступлень була $ 232., витрати на виставу — $ 57., видатки ансамблю — $ 75. Решту в сумі $ 100. здано до Академії.

Стан сплати боргу за будинок

Українському Народному Союзові в листопаді виплачено $ 750. в рахунок боргу за будинок і $ 227. як відсотки. З безвідсоткових боргів списано дарунок С. Гаєвської $ 1000. На 1 грудня 1963 р. лишилось боргу $18,856., з них безвідсоткових позичок $ 3106.

Управа Академії щиро дякує всім жертводавцям і закликає українців доброї волі підтримувати різнобічну діяльність Академії і допомогти якнайшвидче сплатити борг за будинок.

Адреса Академії: Ukrainian Academy, 206 West 100 Street, New York, N.Y., 10025

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

НЕДІЛЯ, 29-го ГРУДНЯ 1963 р.

БОСТОН, Масс. Загальні Річні Збори Т-ва ім. Є. Коновальця 238 Відд. по Службі Божій в церковній залі св. Андрея. На порядку дня: вибір управи на 1964 рік. — Д. Николенко, секр.

СЕРЕДА, 1-го СІЧНЯ 1964 р.

КЛІВЛЕНД, Огайо. Річні збори В-ва св. В. Великого 364 Відд. в год. 2-ій по пол. у УНДомі, 3161 East 93rd St. На порядку дня: Звіт Контр. Комісії та вибір управи на 1964 рік. — Управа.

ТРЕНТОН, Н. Дж. Річні збори Т-ва Запорізька Січ 245 Відд. в год. 2-ій по пол. в залі Укр. Православної Церкви при 824 Adelin St. На порядку дня: Вибір управи на 1964 рік. — М. Мартиненко, секр.

Відновлена співпраця

УКРАЇНСЬКИХ АКАДЕМІЧНИХ КОЗАЦТВ „ЗАПОРОЖЖЯ" і „ЧОРНОМОРЕ"

Весною 1960 р. Українське Академічне Козацтво „Запорожжя", засноване 1910 р. у Чернівцях урочисто відзначило Стосеместровий ювілей свого існування в Українському Народному Домі в Ню Йорку.

Три роки пізніше, 1963 р., інше Академічне Козацтво, а саме „Чорноморе" із Чернівець також відсвяткувало свій Стосеместровий ювілей у Філядельфії. Про обидва ювілеї появилися в нашій пресі звідомлення.

Знайшовшись на еміґрації, члени обидвох цих академічних Козацтв, що тісно співпрацювали з собою на рідних землях в Чернівцях на Буковині, рішили відновити свою співпрацю і на терені ЗДА.

І так за ініціятивою „Запорожжя" відбулася в Ню Йорку 23-го листопада 1963 нарада обидвох Старшин, на якій прийнято, між іншим, рішення спільної репрезентації — у барвах — на імпрезах національного характеру. Ці барви — це лента через груди і шапка на голові, якої згідно з прийнятою 50-літньою традицією не скидається, а прапорові й національному гимнові віддається честь салютуванням.

Із інших рішень слід згадати, що весною наступного року проєктується влаштувати спільну імпрезу з танцями на одній із наших осель. Також вирішено, щоб старшини обидвох Козацтв, і всі їхні члени написали до газети „Вашинґтон Пост" листи з протестом, а конґресменам Дж. Лесінському та Т. Дульському письма з висловом подяки та признання за підтримку проєкту пам'ятника Шевченкові та випуску поштової марки ім. Шевченка.

За:
Українське Академічне Козацтво „Запорожжя"
Олександер Омельський, заступник старшого;
Філярет Лукіянович, старший юнаків;
Стефанія Жуковська, писар.

За:
Українське Академічне Козацтво „Чорноморе"
Іван Жуковський, старший;
Володимир Гнідий, заступник старшого;
Отто Венке, писар.

